

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ І. ОГІЄНКА У ЗМІСТІ КУРСУ "ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ"

Розглядаються особливості реалізації ідей І. Огієнка про цілісну систему виховання і навчання, а також зміст освіти, спрямований на загальнокультурний розвиток особистості.

Фундатором національної системи освіти у роки відродження Української держави був Іван Огієнко – відомий автор перших у нову добу підручників з української мови та різних словників, неперевершений самобутній дослідник духовних скарбів рідної мови, літератури і культури. Він один з перших довів, що виховання буде результативним лише тоді, коли зміст освіти концентруватиме в собі ідейні і морально-духовні здобутки рідного народу, відбиватиме його національні традиції, звичаї, обряди. Важливою особливістю педагогічної теорії і практики І.Огієнка є те, що його дидактичні погляди і виховні ідеї становлять цілісну систему, в якій усі компоненти взаємозв'язані й спрямовані на формування особистості патріота, громадянина незалежної України. Саме ці ідеї є важливими для сьогодення, оскільки вони впливають на розвиток національної свідомості українців, збереження рідної мови, піднесення освіченості і культури народу.

Головний напрям удосконалення змісту освіти в сучасному вищому навчальному закладі – це реалізація ідей всебічного розвитку особистості. Педагогічна освіта повинна давати системні знання про людину як суб'єкта освітнього процесу, що включає навчання і виховання, на чому наголошував І. Огієнко.

Саме тому у структурі змісту педагогічної підготовки, ми виділили такі компоненти:

- спрямування на досягнення головної мети навчання у вищому закладі освіти;
- додержання цілісності і системності;
- гуманістична та культурологічна спрямованість.

Головною метою підготовки вчителів у педагогічному закладі є формування творчої, всебічно розвиненої, духовно збагаченої особистості майбутнього спеціаліста із науковим світоглядом, з широким професійним кругозором, який постійно дбає про своє самовдосконалення, добре фізично розвинений, тобто підготовлений до активної участі в суспільному житті.

Системоутворююча професійна підготовка вчителя забезпечує розвиток загальної і професійної культури майбутніх учителів, педагогічного мислення, професійно значущих якостей. Цілісність педагогічного процесу потрібно враховувати вже на стадії розробки навчальних програм і ретельно забезпечувати тільки за умови додержання основних аспектів: повноти і єдності освітньої, виховної і розвивальної мети навчання; повноти взаємозв'язку і концептуальності змісту; комплексного використання методів, прийомів і засобів навчання, зокрема у курсі "Теорія та історія педагогіки".

Зміст підготовки вчителя повинен базуватися на гуманній педагогіці і бути спрямованим на вироблення у студентів власної концепції сприймання дитини, аналіз гуманістичних засад у класичному педагогічному довіді, ознайомлення із сучасними гуманістичними і традиційними (авторитарними) педагогічними концепціями, засвоєння особистісно-гуманного підходу до учня, реалізація його у школі.

У процесі формування професійної готовності майбутнього вчителя до реалізації принципів гуманної педагогіки потрібно розв'язувати такі завдання: утверджувати у студентів віру в кожную дитину, а також у свої педагогічні можливості і здібності, переконаність у непереборній силі гуманного підходу до дітей; виховувати у студентів любов до дітей; прищеплювати навички творчого розв'язання педагогічних завдань; розвивати інтерес до класичної педагогічної мудрості, сучасних психолого-педагогічних і філософських досліджень, прагнення до самовдосконалення.

Відродження духовності в системі освіти – це та першооснова, яка сприяє її подальшій розбудові. Шлях до цього – гуманітаризація освіти, суть якої у забезпеченні ґрунтового загальнокультурного розвитку цілісної особистості.

Серед головних чинників виховання підростаючих поколінь І.Огієнко виділяє культуру, розуміючи її у широкому значенні як безперервний потік, рух культурних цінностей в суспільстві, що відбувається проміж різними поколіннями та соціальними верствами. У цьому русі засвоюються найцінніші культурні вартості, одні набувають нового звучання, інші губляться, що є наслідком культурної спадкоємності [1].

Загальнокультурний рівень особистості вчителя залежить від таких чинників: мистецької культури, що формується в процесі ознайомлення з різними видами мистецтв у суспільному житті (театри, музеї, картинні галереї, виставки образотворчого мистецтва, кіно тощо); соціально-психологічної культури як форми і процесу організації суб'єктом своєї життєдіяльності на побутовому рівні; інтелектуальної культури, яка формується у процесі навчальної діяльності в педагогічному закладі і забезпечує розвиток мислення й мовлення, навичок спілкування, організації наукових досліджень тощо; професійної культури, як уміння творчо організовувати цілісний навчально-виховний процес.

Педагогіка за своєю суттю є гуманітарною дисципліною і має сприяти формуванню духовного начала в розвитку свідомої культурної творчості майбутнього вчителя. Через це у змісті курсу "Теорія та історія педагогіки" ми реалізуємо естетичний компонент у процесі:

- 1) ознайомлення з античною культурою на основі вивчення філософських учень стародавніх Греції і Риму;
- 2) вивчення давньогрецької і дохристиянської слов'янської міфології для виявлення їх виховного значення;
- 3) вивчення народних традицій і звичаїв з метою відродження забутих ідей народної педагогіки;

4) формування культури мовлення і взаємовідносин у цілісному навчально-виховному процесі.

Ці ідеї узгоджуються з прагненням І. Огієнка зробити мову органічною частиною, основою виховання молоді. "Громадянство мусить ужити всіх заходів, щоб виховувати серед свого студентства глибоке й міцне почуття всенародної єдності, як основи соборної літературної мови"[2: 48].

Такий зміст курсу "Теорія та історія педагогіки" створює сприятливі умови для розвитку особистості педагога здатного на високому рівні узагальнювати знання, творчо мислити; розвиває індивідуальність вчителя на основі цілісного та міждисциплінарного підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кирюшко Н., Кирюшко М. Особливості культурології І. Огієнка // Духовна і науково-педагогічна діяльність в контексті національного відродження. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С.45-46.
2. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний катехизис для вчителів, робітників, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. – Факс. вид. – К.: АТ "Обереги", 1994. – 72 с.

Матеріал надійшов до редакції 14.11.2001 р.

Хомич. Л.А. Реализация идей И. Огиенка при изучении курса "Теория и история педагогики".

Рассматриваются особенности реализации идей Ивана Огиенко о целостной системе воспитания и обучения, а также содержания образования, направленного на общекультурное развитие личности в курсе "Теория и история педагогики".

Khomich L.O. Realization of I. Ogiyenko ideas in teaching "Theory and history of pedagogics".

The author considers peculiarities of realization of I. Ogiyenko's ideas concerning the integral system of education as well as contents of education aimed at the general cultural development of personality in teaching "Theory and history of pedagogics".